

HRVATSKI

glasnik

Godina XVIII, broj 36

4. rujna 2008.

cijena 100 Ft

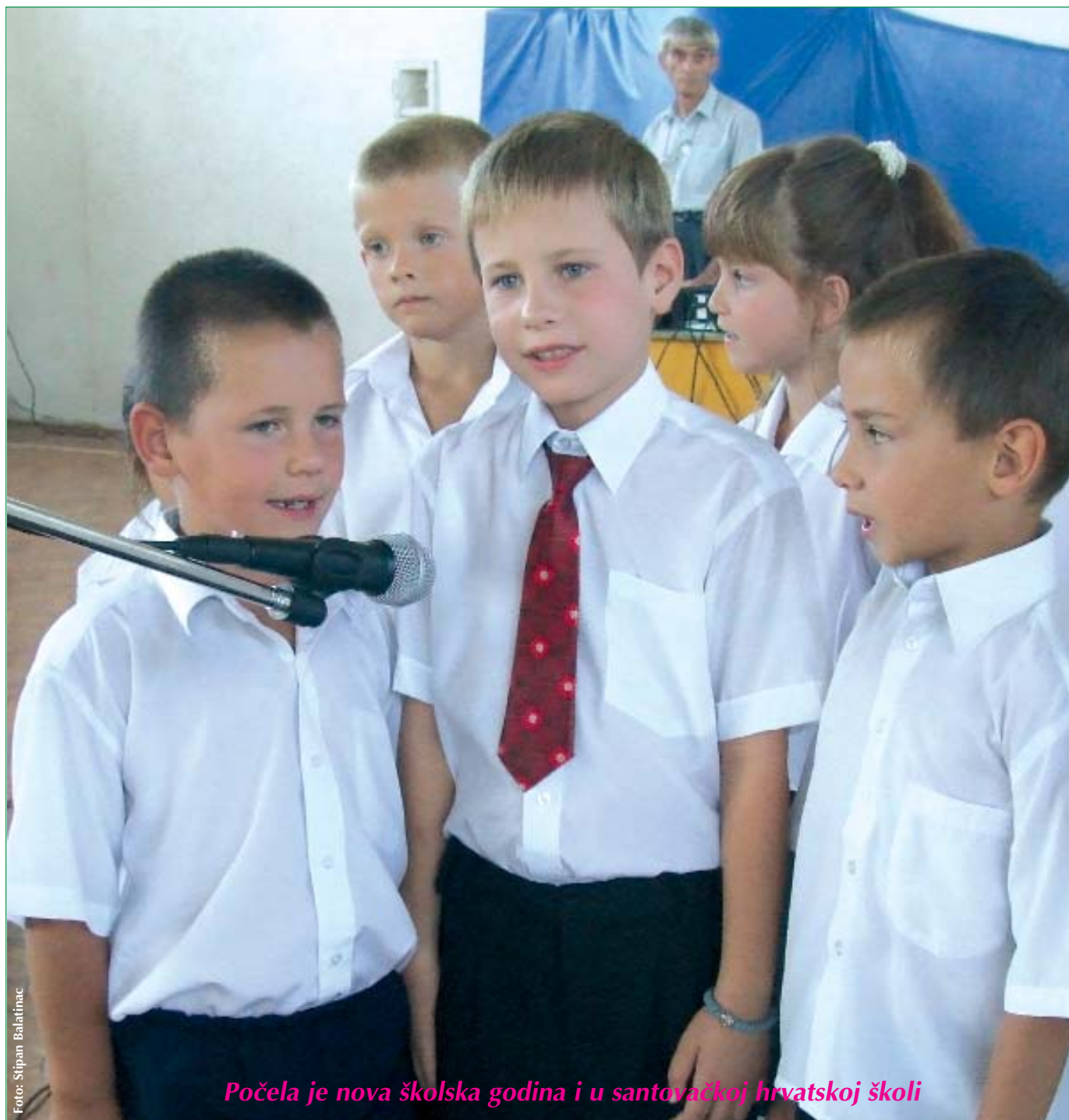

Foto: Stipan Balatnac

Počela je nova školska godina i u santovačkoj hrvatskoj školi

Komentar

Očima roditelja

Eto, ponovno je zazvonilo školsko zvono i započela je 2008/2009. školska godina. Kao roditelj troje školske djece također očekujem s uzbuđenjem novu školsku godinu, raduje me kada na svečanom otvorenju vidim mnogo mladih, koji nam život ispunjavaju veseljem, podsjećajući nas na proljeće u jesenskim danima.

Ove školske godine trebala sam se oprostiti čak od dva sina, koji su gimnazijalci naše pečuške gimnazije, i tako pribivala na svečanom otvorenju. Prvi dojmovi uvijek jako utječu na čovjeka. Pozitivno doživljeni prvi dan pomaže stvaranju pozitivnih stavova i za budućnost. To nije ni ovaj put nedostajalo: prekrasno obnovljena škola, ljubazni nastavnici, veseli daci otjerali su mi i posljednju trunku uznemirenosti roditelja što se javlja prilikom odvajanja od djeteta.

Obiteljsko ozračje kojim zrače naše manjinske škole opet me je dotaknuo, gdje se zna za svakog polaznika škole, i dijete nije samo jedan od mnogih učenika, gdje je roditelj s nastavnikom i djetetom mogao pogledati svaki kutak školske zgrade, radovati se novoj športskoj dvorani, modernom uređenju škole.

Jer nova škola za dijete označuje ulazak u novi svijet, upoznat će drukčije odnose, nove ljude, naučit će nešto novo o sebi, svojoj snazi, slabostima, interesima. Bit će za njega nepoznatih situacija kojima će se morati prilagoditi. U strepnji: „Hoće li se moje dijete osjećati osamljeno?, Hoće li se snaći u razredu među suučenicima?, Hoće li moći udovoljiti zadatku?...” dobro je znati da je on u jednome drugom domu, gdje se brinu za njega, gdje su ga rado očekivali.

U srednjoškolskoj dobi učenicima su osobito važna pitanja autoriteta i slobode. Ona su im životno važna jer su povezana s izgradnjom i ostvarivanjem njihovih odnosa s odraslima u školi i u sredini u kojoj žive. Zavoli li se škola, tada će djeca vjerojatno pronaći užitak i u učenju.

Često na zidovima školskih ustanova možemo čitati navod „Od kolijevke pa do groba najljepše je đlačko doba”, koji se možda djeci čini besmislenim i nejasnim, možda za nekoliko godina će ga shvatiti ukoliko pohađaju ustanovu lijepih i ugodnih sjećanja.

Škola lijepih i ugodnih sjećanja pratit će svaku osobu kroz cijeli život, pozitivna školska iskustva i lijepe školske uspomene nikada se ne zaboravljaju, djeca ih trajno i sustavno pohranjuju. Sačuvaju se iskricice veselja i dobrog raspoloženja, oni se pospremaju u unutarnju kasicu iz koje će ih uvijek moći vaditi kad god im zatreba nova doza optimizma.

Otvaranje školske godine u pečuškoj gimnaziji upravo je zračilo takvim ozračjem, koji treba da daje dozu optimizma za cijelu školsku godinu i za učenika, i za nastavnike, pa i za roditelje.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan”

I dok smo polako počeli berbu u svojim vinogradima, djeca su zasjela u školske, a polako će i u studentske klupe, i počela je još jedna radna godina. Radna školska godina u znaku je početka velikih ulaganja u javno obrazovanje, kako je najavio nadležni ministar.

Natjecateljima je podijeljeno u prvom krugu 80 milijardi forinti, u sklopu nacionalnog programa obnove i razvoja škola, a sve to u sklopu programa novoga plana razvoja Mađarske. Pozitivno su ocijenjena 253 natječaja, i radovi će moći početi na 500 mjesta. Među njima su i tri takve ustanove gdje se odvija i nastava hrvatskoga materinskog jezika, školsko središte u Dušniku, vrtić i škola „Géza Kiss” u Šeljenu te školski i kulturni centar u Keresturu. To je pak samo početak, iz godine u godinu nove milijarde ulagat će se u programe novoga znanja i obrazovanja. U Mađarskoj je danas u obrazovni tijek uključeno milijun i sedamsto tisuća polaznika, dok je u prvi razred osnovnih škola ove godine upisano 101 tisuća učenika, što je za 5% manje nego prošle godine.

Za vas, poštovani čitatelji, u ovom broju donosimo dva izvješća s otvaranja školske godine. Naravno, s otvaranja školske godine u našoj hrvatskoj školi u Santovu, jedinjoj hrvatskoj školi u nas koja je u održavanju Hrvata u Mađarskoj, toč-

nije u održavanju Hrvatske državne samouprave, i koju od ove školske godine u odnosu na prošlu pohađa umalo dvostruki broj učenika. Drugo otvaranje dogodilo se u Bizonji, gdje se od ove školske godine uvodi dvojezična hrvatska nastava. Tako će bizonjska škola, poslije Petrovoga Sela i Koljnofa, biti treća školska ustanova u našem Gradišću koja uvodi hrvatsku dvoje-

zičnu nastavu, dakako, postupno, počevši od najnižih razreda.

Poslužila bi se navodom kolege novinara kako živimo u „vremenu hrabre nekompetentnosti”. To se ogleda u svim sferama života, a kod nas, na našoj manjinskoj sceni više nego uobičajeno. Vrijeme hrabre nekompetentnosti natoliko je štetno da ono u našem slučaju može biti i pogubno. Radeći svoj uređivački i novinarski posao, ja i moji suradnici koji smo među našim ljudima, koji, naravno, idu na svete mise na hrvatskom jeziku, upisuju svoju djecu na nastavu hrvatskoga jezika, nazočni su na otvaranju i zatvaranju školskih godina, čitaju svoj tjednik, gledaju kazališne predstave na materinskom jeziku, ulazu u svoju zajednicu, prije svega samoga sebe, potom svoje vrijeme i energiju, te svoje znanje, sve se više zgražavamo zbog vladavine „vremena hrabre nekompetentnosti”.

Branka Pavić Blažetin

U bizonjskoj osnovnoj školi od ove godine uvodi se hrvatska dvojezična nastava

Aktualno

OTVARANJE PRVOGA ŠKOLSKOGA LJETA S DVOJEZIČNOM NASTAVOM U BIZONJI

U PRVOM RAZREDU PETNAEST DICE

Dica 1. razreda u Bizonji

Prošloga petka med gradišćanskimi škola- mi znamda med prvimi, otvoreno je novo školsko ljeto u Bizonji. Medjutim, ovo sve- čevanje je dvostruko bilo važno ne samo za školare, roditelje nek i za cijelo selo, kot i za cijelo naše područje. Naime, školari prvoga razreda u Bizonji ov septembar su začeli s dvojezičnom nastavom, što zlamenuje da u Gradišću bizonjska osnovna škola je jur treća ka je prešla na ov model podučavanja. Na školski dvor u pratnji odgojiteljic, a i učenikov osmoga razreda, malo ganutljivo su dospila od čuvarnice dica ka igranje ljetos zaminjaju s udžbeniki, bilježnicami. Koliko su zrela za tu promjenu, to su pokazala svojim kratkim recitatorskim i jačkarnim dvojezič- nim programom. Potom je Matija Šmatović, predsjednik mjesne Hrvatske manjinske samouprave, pozdravio nazočne i nazvao ta dan zvanarednim u povijesti ovoga sjeverno- gradišćanskoga naselja. Elza Hidasi, direkto- rica škole je najavila da njeva ustanova je na početku ljeta dobila i titulu ekoškole od Ministarstva za čuvanje okoliša i da njevi školari u različiti tabori su ljetovali. Pohvalila je te bivše učenike 8. razreda ki su petimi uspješno položili ispit hrvatskoga jezika, s pomoću učiteljice Renate Novak. Zahvalila je samoupravi i roditeljem za pomoć da ovo školsko ljeto more 97 dice početi u potpuno obnovljenoj školskoj zgradi. Predstavljeni su novi pedagogi škole, a i razredniki. Dvojezič-

no podučavanje u prvom razredu s 15 dice će peljati Bizonjka, hrvatskogovoreća školniko- vica Marica Nadj. Bizonjski načelnik Robert Kammerhofer u svojem svečanom govoru je naglasio da ona zajednica ka školu gradi, sazida i svoju budućnost, i da je stanovništvo Bizonje pozitivno glasalo i na hrvatski opstanak. To je dokazao i ov korak da na molbu roditeljev mogli su pokrenuti dvojezič- nu nastavu i u ovoj školi. Obećao je da isto tako kot i dosad, i nadalje će sa svimi mo- gućimi sredstvi podupirati odgoj i obrazova- nje u vlašći ustanova. Potom su svi gosti pogledali novi jezični labor, koji je stao kih pet milijun forintov, i koji more najednoč primiti 18 dice med najmodernijimi moguć- nosti za učnju jezika.

-Tiho-

Od čuvarnice do školskoga dvora su najmladje dopeljali najvećši školari

Jezični labor su veljek isprobali novi vlasniki

BAJSKA VODICA – Proštenje povodom blagdana Male Gospe u poznatome mari- janskom svetištu na bajsnoj Vodici, naj- većem i omiljenom hodočasnome mjestu bačkih vjernika, među njima i bačkih Hrvata, ove će se godine održati tjeđan dana ranije, u subotu i nedjelju, 6. i 7. ruj- na. Već po tradiciji, u nedjelju, 7. rujna, misno slavlje na hrvatskom jeziku služit će se ujutro u 8 sati u kapelici. Hrvatsku misu na bajsnoj vodici služit će fra Zoltan Dukai, nekadašnji gvardijan Franjevačkog samostana u Subotici, koji danas radi u Osijeku. Veliku trojezičnu misu (na mađar- skom, njemačkom i hrvatskom jeziku) na otvorenom u 10 sati predvodit će dr. László Németh, biskup iz Velikog Bečkereka, iz susjedne Vojvodine.

BAJA – Kako nam reče profesor Živko Gorjanac, voditelj Hrvatskog odjela pri Katedri za strane i narodnosne jezike na Visokoj školi Józsefa Eötvösa u Baji, u novoj, 2008/2009, školskoj godini na hrvatskome smjeru za učitelje i odgojitelje imat će šest redovitih i 13 izvanrednih studenata. Četvero na prvoj godini, te po dvoje na učiteljskom i odgajateljskom studiju. Na drugoj godini imaju dvije stu- dentice na učiteljskome smjeru, jednu iz Luga u Baranji (u Hrvatskoj) i jednu iz Santova.

Na izvanrednom studiju imat će 13 stu- denata, najviše iz Gradišća: iz Koljnofa, Petrovoga Sela, Prisike, Hrvatskoga Židana i Bizonje, nadalje iz bačvanskog Kačmara i baranjskog Pečuha. Riječ je ponajprije o polaznicima s učiteljskom diplomom, koji studiraju radi stjecanja diplome hrvatskog učitelja ili odgojitelja. U nastavi će i ove godine raditi profesorica Iva Bezinović, lektorica hrvatskoga jezika iz Hrvatske, koja je lani došla u Baju s trogodišnjim mandatom. Dodajmo kako će nova školska godina i nastava na Visokoj školi u Baji početi 15. rujna.

KOLJNOF – Od 18. augustuša kulturni dom dotičnoga naselja ima novu peljačicu u osobi Monike Taschner-Egrešić. Gezu Völgyija st., ki je točno 20 ljet peljao ovu ustanovu i društveni žitak u Koljnofu, je u ovoj funkciji zaminjila bivša pedagoginja u mjesnoj školi, ka je bila izabrana iz sedam naticateljev. Kako je rekla nova peljačica kulturnoga doma, med prvimi svojimi zadaćami ima nutarnju obnovu Seoske kuće, oblikovanje seoske knjižnice ter daljnje osiguravanje uvjetov za vježbanje tamburaških sastavov, zborov ter tančošev.

Isprika

Ispričavamo se poštovanim čitateljima i autorici napisa *Hrvatska večer u Starinu* Renati Božanović zbog zbrke oko teksta objavljenog na 6. stranici Hrvatskoga glasnika, broj 35. Stoga u ovome broju još jednom donosimo napis u cijelosti.

Branka Pavić Blažetin

Hrvatska večer u Starinu

U podravskom naselju Starinu 9. kolovoza, u subotu, priredena je Hrvatska večer. Unatoč lošem vremenu i kiši, u selu se okupilo mnogo plesača i svirača, naravno, i gledatelja. Pošto je kiša prestala padati, započeo je mimohod plesača na ulicama sela. Folklorišti su pjevajući pozdravljali domaćine koji su u velikom broju bili pred svojim kućama i divili se prekrasnim pjesmama i nošnjama. Starinska Hrvatska manjinska samouprava, kao organizator te večeri, na otvorenom prostoru pokraj mjesnoga doma kulture, priredila je bogat kulturni program u kojem su nastupili razni orkestri i kulturna društva. Osim domaćih sastava u naselju su gostovali i tamburaši iz Sopja.

S početkom u 19 sati u svečanom dijelu programa Ružica Kedveš u svome pozdravnom govoru pozdravila je Zvonimira Kovača, načelnika Općine Sopje, načelnicu sela Barbaru Šajić te sve načelnike susjednih naselja i, dakako, sve drage goste u publici. Nakon pozdravnih riječi u programu smo mogli čuti Tamburaški sastav „Biseri Drave” iz Starina, zatim prvi put žensku folklornu plesnu skupinu, također iz Starina. Potom su se čule predivne pjesme u izvedbi ženskoga pjevačkog zbora iz Harkanja. U nastavku te večeri slijedila je Oršolja Bite sa spletom pjesama, čime je osvojila prvo mjesto na natjecanju „Helikon” u Keszthelyu. Nakon mlade, nadobudne djevojke goste su zabavljali sopjanski tamburaši. Kao zadnja točka programa bili su članovi Kulturno-umjetničkoga društva „Ladislav Matušek” iz Kunkinja s bošnjačkim plesovima. Večer se završila zajedničkom večerom sudionika i balom uza svirku starinskoga „Remixa”.

Renata Božanović

Početak nove školske godine

Hrvatski vrtić, osnovna škola i učenički dom u Santovu

Nova školska godina, novi okviri, novi izazovi

Na svečanosti koja je upriličena u mjesnoj športskoj dvorani, u nedjelju, 31. kolovoza, u 17 sati otvorena je nova, 2008/2009, školska godina i u Hrvatskom vrtiću osnovnoj školi i učeničkom domu u Santovu, prvoj i jedinjoj odgojno-obrazovnoj ustanovi koja je od 2000. godine u održavanju Hrvatske državne samouprave. Nova školska godina koja je s nastvom počela u ponedjeljak, 1. rujna, donijela je i važnu promjenu u životu odgojno-obrazovne ustanove Hrvata u Mađarskoj. Kao što je poznato, ukinućem mjesnog vrtića i osnovne škole u održavanju Santovačke seoske samouprave velika većina santovačkih roditelja svoju djecu od jeseni upisala je u hrvatsku ustanovu.

Svečanost je otvorena pjevanjem mađarske i hrvatske himne, te malim prigodnim programom polaznika vrtića, sadašnjih prvaka, koje su dopratili učenici osmoga razreda.

U povodu otvaranja nove školske godine okupljene učenike, roditelje i goste srdačno je pozdravio ravnatelj škole Joso Šibalin, među njima posebno predsjednika Hrvatske državne samouprave Mišu Heppa, te načelnika sela Santova Józsefa Feigla, a jednako tako i najmlađe učenike škole, prvake koji su se predstavili kratkim prigodnim programom.

U ovim svečanima i značajnim trenucima za santovačku hrvatsku školu i za cijelu hrvatsku zajednicu u Mađarskoj, ali također i za selo Santovo, okupljene je u ime Hrvatske državne samouprave, održavatelja santovačke hrvatske škole, pozdravio i predsjednik Hrvatske državne samouprave. Kako je uz ostalo naglasio Mišo Hepp, santovački Hrvati uvijek su držali do svoje škole, ona je uvijek bila jedna od najboljih naših škola koje su

njegovale hrvatsku riječ, slale djecu u naše gimnazije, na visoke škole i fakultete. Santovačka su djeca uvijek prednjačila u znanju i njegovanju materinske riječi. Zaželjevši djeci i roditeljima mnogo ustrajnosti, radosti i uspjeha u učenju, pozvao ih je da ostanu ono što su uvijek bili, te da uspješno nastave ono što je santovačka škola dokazala tijekom proteklih šest desetljeća, a što se od nje očekuje i ubuduće.

Istaknuvši da su HDS i Santovačka samouprava sklopile korektan ugovor, izrazio je uvjerenje da će škola nadalje djelovati na obostrano zadovoljstvo, te da će škola, kao i dosada, prebroditi sve teškoće koje su u naše vrijeme, kada se zatvaraju škole u Mađarskoj, svakodnevnice.

Ravnatelj škole Joso Šibalin u svome prigodnom govoru izvijestio je okupljene o promjenama i zadacima u novoj školskoj godini. Kako je najavio, nova školska godina trajat će 181 radni dan, do završetka školske godine 15. lipnja. Posebno se obratio prvacima, u nadi da će se dobro osjećati u novoj sredini, za što će se pobrinuti njihova učiteljica, kako bi što prije „osvojili” razred i sklopili nova prijateljstva.

Kako je uz ostalo dodao, vrtić, škola i dom novu školsku godinu počinju u posve novim okvirima. Ukinućem mjesne seoske škole velika većina učenika se upisala u hrvatski vrtić i školu, tako se broj djece u vrtiću i školi umalo udvostručio. Prema ugovoru održavatelja, HDS-a, i Santovačke samouprave, dogovoreno je i preuzimanje većeg dijela djelatnika seoske škole i zgrada za nesmetano obavljanje odgojno-obrazovnog rada. Što se tiče ciljeva oni su ostali nepro-

mijenjeni, a to znači da će zajedno s roditeljima i djecom s provjerenim i već dobro uhodanim metodama nastaviti odgojno-obrazovni rad po pedagoškom programu škole. U buduću će nastojati da se hrvatske ustanove razvijaju, a toga radi, temeljeći se na učenički dom, prikupiti što više djece iz bliže i dalje okolice. Zadržat će i profil škole, tradicije i postojeće aktivnosti, dopunjene suvremenim sadržajima i metodama na polju odgoja i obrazovanja. Pokrenut će razne kružoke, narodni ples, šport, informatiku, njemački i engleski jezik, popodnevno učenje i vjeronauk. Omogućit će sudjelovanje učenika u raznim izvanškolskim aktivnostima. Novi okviri omogućavaju uspješniji rad, tako će u učeničkom domu popodnevno učionicu organizirati, umjesto lanjske dvije, u tri skupine, od čega se očekuje da će pripreme učenika biti učinkovitije. Za više razrede i nadalje će osigurati popodnevnu učionicu, svaki dan po tri sata, u podjeli za 5-6, 7-8 razred. U nižim razredima popodnevno učenje će se organizirati po razredima, radi što kvalitetnijeg odgojno-obrazovnog rada. Izvijestio je roditelje da će svi udžbenici za sve učenike biti besplatni.

Kao posljedica navedenih promjena u novoj školskoj godini broj djece u hrvatskom vrtiću i školi umalo se udvostručio, konkretnije vrtić u tri skupine pohađat će 62 djece, a u školi od 1. do 8. razreda ima sveukupno 179 učenika, od toga 18 prvaka. U nižim razredi-

ma je 76, a u višim razredima 103 učenika. Najmanji brojčano je prvi razred s 18 učenika, a najveći 6. razred s 28 učenika. Prema ugovoru sa Santovačkom samoupravom, preuzeto je i 17 novih djelatnika, od toga 10 pedagoga bivše seoske škole, te zgrade vrtića i škole. Došlo je i do nekih tehničkih i organizacijskih promjena u radu škole, koje su uvjetovane potrebom za većim prostorom, odnosno podjelom učeničkih skupina na satima hrvatskoga jezika i nekih predmeta, kao što su povijest, zemljopis i drugo. Naime, polaznici vrtića i prvaci počeli su rad prema dvojezičnomu pedagoškom programu, dok će se u prijelaznom razdoblju, od 2. do 8. razreda ona idućih godina postupno uvoditi. Postoji mogućnost da se sve to ubrza polaganjem razlikovnih, jezičnih ispita u nižim razredima. Dotada će novi učenici koji ne govore jezik, intenzivno učiti hrvatski jezik, a i neke predmete koji se predaju na hrvatskom odvojeno, u posebnim skupinama.

Nakon svečanosti održan je i prvi roditeljski sastanak, a razrednici su obavijestili djecu i roditelje o konkretnim zadacima u novoj školskoj godini.

U ponedjeljak, 1. rujna, u 8 sati zazvonilo je prvo školsko zvono, čime je otpočeo rad u novoj školskoj godini. Zsigurno će prvi dani proteći upoznavanjem novih vršnjaka, učenika i kolega u izmijenjenom sastavu, u novoj sredini, i s novim izazovima.

Tekst i slika: S. B.

KOLJNOF – Na dvodnevno trgadbenu svečevanje poziva ovo sridnjegradišćansko naselje 13. i 14. septembra. Subotu otpodne u 15 uri se gane vesela povorka u selu, a potom će biti kulturni program s mjesnimi tancoši „Koljnofskoga kola“, tamburaši i folklorashi iz Buševca ter ugarskoga ansambla Pendelyes iz Šoprona. Na večernjoj fešti svira petroviska „Pinkica“. Drugi dan hrvatsku mašu celebrira teološki profesor iz Jure, rodod iz Bizonje, Jive Šmatović, a muzički će mašu oblikovati „Kolo-Slavuj“ iz Beča.

KOLJNOF – Po informaciji Agice Sárközi, direktorice koljnofske Dvojezične škole „Mihovil Naković“, 6. i 7. septembra će mjesnu odgojno-obrazovnu ustanovu pohoditi profesori sa zagrebačkoga Filozofskoga fakulteta ki će i jezično usavršavanje držati za koljnofske učiteljice ter odgojiteljice. Ovom prilikom će dojti i apsolvent hrvatskoga studija ki je predvidjen da pomaže dvojezičnu nastavu u ovoj školi, zato je potpisan i sporazum o znanstvenoj i nastavnoj suradnji krajem prošloga školskoga ljeta med Zapadno-ugarskim sveučilišćem „Savaria“ ter voditeljem Hrvatskih studijov u Zagrebu. Po tom dokumentu takovi studenti bi mogli dojti jur ljetos i u petrovisku ter bizonjsku dvojezičnu školu, ali po sadašnji izgledi za takovu pomoć je jedino zainteresirana koljnofska škola.

HRVATSKI ŽIDAN, PETROVO SELO, MEDJUGORJE – Vjerniki spomenutih sel će putovati na shodišće 12. septembra, petak, u Medjugorje, kade će ostati sve do nedilje. Putujući domom, ova grupa će se upoznati još i sa znamenitosti grada Zadra, pohodit će i glavni grad Hrvatske, a i zastat će na poznatom marijanskom hodočasnom mjestu u Mariji Bistrici. Na ovo četverodnevno vjersko putovanje je još zvao židanski farnik Štefan Dumović, ali pokidob je bio teško ranjen minuli tajedan u prometnoj nesrići, ovom prilikom, nažalost, će morati vjerniki prez njega otputovati u Hrvatsku ter Bosnu i Hercegovinu.

VINKOVCI – Održan je 13. Seminar folklor Panonske zone na kojem su sudionici učili plesove, pjesme, dječje igre, sviranje glazbala (tambura, gajda, duda, tambure samice, okarina, svirala i dvojnica). Obrađena je i etnološka i etnomuzikološka baština Slavonije, Baranje, Srijema, Turopolja, Moslavine, Bilogore, Podravine, Bosanske Posavine, Bačke te Hrvata u Mađarskoj. „Sudionici mogu polagati ispite iz odslušanih kolegija ako žele steći naziv umjetnički voditelj Panonske zone. Naziv se stječe nakon odslušanog ciklusa u trajanju od tri godine te položenih ispita”, kaže Blanka Žakula, voditeljica seminara i Kulturnog centra Gatalinka, koji je njegov organizator.

PEČUH, OSIJEK – „Revitalizacija područja Boroš Drave: Boroš jezera i spojnoga kanala Boroš jezero – Drava (Boroš Drava)” naziv je projekta koji su osječki Vodnogospodarski odjel za vodno područje sljevova Drave i Dunava Hrvatskih voda, zajedno s prekograničnim partnerom, Direkcijom za zaštitu okoliša i za vode južnog Prekodunavlja iz Pečuha, nominirali za financiranje iz sredstava Europske Unije, a u okviru Programa za susjedstvo između Slovenije, Mađarske i Hrvatske (INTERREG III A). Kako ističu u Hrvatskim vodama, projekt je zadovoljio kriterije natječaja, pa su hrvatskoj strani odobrena tražena sredstva od 220 tisuća eura. U hrvatskom dijelu Baranje nalazi se 16 hektara, a u Baranjskoj županiji u Mađarskoj 14 hektara površine zvane Boroš Drava, za koju je karakterističan neobičajeno lijep i gotovo neistražen krajobraz jezera Boroš i okolnih šumskih staništa. Cilj je projekta, čiji je rok za završetak kraj studenoga 2008. godine, poboljšati suradnju u prekograničnom korištenju zajedničkih prirodnih zaliha, a specifičnost projekta jest izrada studije oživljavanja, pomoću čega će biti točno utvrđen uzrok narušenosti ekosustava. Nakon svega, područje Boroš Drave bit će idealno mjesto za seoski turizam, rekreaciju, šport i zabavu posjetitelja s objiju strana granice. Razminiranje područja pri kraju je, nakon čega će „nastupiti” stručnjaci Hrvatskih voda, kako bi, u što kraćem roku, široj javnosti omogućili uživanje u još jednome baranjskom izletištu.

VINKOVCI – Ovogodišnje, 43. Vinkovačke jeseni održat će se od 5. do 14. rujna. Manifestacija je posvećena tamburici i ustrojiti će se pod geslom »Kolo igra, tamburica svira«. Na ovoj najvećoj manifestacije izvornoga hrvatskog folklor nastupit će 70 KUD-ova iz cijele zemlje te oko osam tisuća izvođača.

Mišljenje nadležnih o dvojezičnoj školi u Bizonji

Robert Kammerhofer,
načelnik sela Bizonje

Naše selo se temelji na tradicija, a ta tradicija je hrvatski jezik ter hrvatska svist. Ako hrvatski jezik neće naučiti naša dica tako kako su kočkada naši stari znali ta jezik, onda kultura, škola, sve će se zgubiti. Veselim se da je skupadošlo sve ono na čemu smo najpr premissljavali. Znam Bogu hvalu dati da smo danas ovu svetačnost doživili. Na tom moramo dalje djelati u našem selu da napravimo već placov za one mlade ljude ki su se odselili, ali ki bi htili najzad dojt. S tim će pak i dicit najzad donesti a za dva-tri ljeta mogli bi već učenikov imati u našoj školi. Od financiranja škole i čuvarnice se ne bojim, to je naš cilj, naše djelo, mi moramo to napraviti. Ovu bitku smo dobili! I dalje hoćemo djelati tako da naša škola u Bizonji bude najmodernija u ovoj krajini.

Elza Hidasi,
ravnateljica Osnovne škole i čuvarnice s dvojezičnom nastavom

Što smo si mi za cilj zeli, to smo i napravili. Jako se veselim da smo mogli upeljati u našoj školi dvojezičnu nastavu, i za prvi razred imamo i jako dobru ter šikanu školnikovicu Maricu Nadj ka će uz hrvatski jezik dvojezično podučavati tehniku, glazbu, tjelovježbu, poznavanje okoliša ter moljanje i ka se profesionalno usavršava pri studiji bajske Visoke škole. Posebno moram zahvaliti savjetnici hrvatskoga jezika u Gradišću Editi Horvat-Pauković ka je od samoga početka jako čuda pomagala, nas podupirala i batrila. Željim svim školarom, pedagogom da nam i ovo školsko ljeto mine veselo i uspješno.

Matija Šmatović,
predsjednik mjesne Hrvatske manjinske samouprave

Dvojezično podučavanje u našoj školi je za cijelo selo povijesna stvar. Ova odluka za roditelje bila je teška, bojali su se, ali većputi smo sjeli s njimi, pozvali smo juriskusne pedagoge, tako smo naše roditelje uspjeli uvjeriti da svoje dite daju na tu nastavu.

Koliko znam, samo jedna familija je odnesla odvud dite u ugarsku školu. Mi smo uvijek materijalno podupirali školare ki su se dali dalje učiti u hrvatski škola, a i sve one pedagoge ki su se javili na usavršavanje za ov novi sistem. Iako budžet naše samouprave nije tako jak, ali mislim da sve to što smo im mogli dati i dali smo, pak ćemo to i u budućnosti tako napraviti. Privatna radost mi je sad veća od funkcionske. Što sam stvorio 16 ljet dugo u Bizonji kot načelnik, na to sam ponosan, ali u funkciji predsjednika manjinske samouprave znam sad za moj hrvatski narod već učinjiti nek onda kad sam bio načelnik. Onda sam morao za sve misliti, a sad imam tu moć da nek za Hrvate u Bizonji raditi smim i znam.

Renata Novak,
učiteljica hrvatskoga jezika

Poslije dugoga odmora nam je čudno znova začeti djelati, ali novo školsko ljeto pravoda čekamo i zbog novosti. Ja zu podučavati hrvatski jezik u 2, 3, 4, 7. i 8. razredu. Nažalost, kod nas jako malo dice dojde iz doma s hrvatskim znanjem, a naši udžbeniki su napisani na književnom jeziku. I zbog toga nam malo teže ide podučavanje, ali sigurna sam da ćemo sve poteškoće riješiti. I to je naša zadaća da jedno drugim pomazemo. Teško će biti i dicit kad roditelji ne znaju po hrvatski, neće im moći pomagati, no, kako znamo, svaki početak je težak. Mi pedagogi smo isprobali jezični labor već po ljeti, i mislim da trebamo ovu mogućnost detaljno iskoristiti. Ne samo mi učiteljice hrvatskoga jezika nek i kolegice nimškoga jezika, tajedno bar dva-tri puta. Optimistično trebamo začeti novo školsko ljeto, kad nikako nema smisla bez volje raditi.

Zabilježila: Tiho

Intervju

„Obitelj je izložena mnogim pritiscima, a kad se razori obitelj, razara se društvo, narod, razaraju se zajednice, razaraju su države!”

Na poziv kalačko-kečkemetkog nadbiskupa Balázsa Bábela i Hrvatske manjinske samouprave grada Kalače, uzoriti kardinal i zagrebački nadbiskup Josip Bozanić od 24. do 25. kolovoza boravio je u dvodnevnom posjetu Kalači, gdje se susreo i s predstavnicima bačkih Hrvata u Mađarskoj. Nakon misnoga slavlja i svečanosti prigodom obilježavanja 120. obljetnice smrti biskupa Ivana Antunovića (1815–1888), uzoriti kardinal i zagrebački nadbiskup Josip Bozanić, za vrijeme druženja sa svojim domaćinima, vrlo je rado pristao na razgovor s predstavnicima hrvatskih medija u Mađarskoj.

Razgovarali: **Milica Klaić Taradija**, urednica Hrvatske emisije Mađarskoga radija u Pečuhu, i **Stipan Balatinac**, novinar Hrvatskoga glasnika, tjednika Hrvata u Mađarskoj i suradnik internetskog Radija Croatice.

M. K. T.: Današnja je nedjelja bila posebno draga Hrvatima u Mađarskoj, ne samo zato što smo slavili svetu misu nego i zbog toga što smo tu misu slavili na hrvatskom jeziku, što je doista rijedak događaj kod nas u Mađarskoj, ali Vam je vjerojatno, uzoriti kardinale, sve ovo i poznato.

– Drago mi je što sam danas ovdje u Kalači i što sam se susreo s Hrvatima, ne samo iz ovoga grada i iz ove županije nego i šire. Posebno mi je drago što sam s vama slavio svetu misu u prepunoj kalačkoj katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije. Za mene je to poseban događaj. Osobito mi je bilo drago vidjeti narod otvoren, narod zadovoljan i radostan što je zajedno, što može zajedno slaviti misu na hrvatskom jeziku.

M. K. T.: Upravo sam rekla da je to prava rijetkost, ali vjerojatno Vam je poznato kako imamo malo svećenika koji bi na lijepome hrvatskom jeziku mogli služiti misno slavlje od početka do kraja. Dogodi se da naši svećenici mole, oni pjevaju, oni čitaju, ali uživo govoriti, propovijedati teško im ide. Može li Zagrebačka nadbiskupija na neki način priteći u pomoć?

– Sve mi je to poznato. Možemo omogućiti svećeniku ili bogoslovu boravak u Zagrebu ili negdje drugdje u Hrvatskoj kako bi učio ili usavršio hrvatski jezik. Zagrebačka

nadbiskupija je spremna to organizirati. Ali problem o kojem govorimo širi je. Ne događa se to samo Hrvatima već i drugim narodima u svijetu. Međutim, ukoliko je moguće pomoći, spremni smo veoma rado. Drago mi je danas bilo slušati svećenika Mađara koji je naučio hrvatski jezik. To je hvalevrijedno. Barem može narodu misiti na hrvatskom. Mi znamo što znači misa, što znači liturgija na vlastitom jeziku. To je nešto što najbolje odgaja kako u vjeri, tako i u svemu onome što je čovjek i u nacionalnom identitetu, to je ono što čuva običaje. Slobodno bi se moglo reći da, dok u crkvi zajedno molimo Očenaš na hrvatskom jeziku, na neki način s nama mole naše majke, očevi, bake, djedovi, čitava pokoljenja.

M. K. T.: To ste jako lijepo rekli u svojoj propovijedi, ta poveznica bili bismo upravo mi, a jednako je bilo važno čuti koliko je važna obitelj i koliko je važna sloga među nama Hrvatima, i ovdje u Mađarskoj.

– Jest, važno je i jedno i drugo, svaka tema je za sebe veoma važna. Danas je obitelj nešto o čemu moramo ne samo govoriti nego obitelji treba i pomagati, poglavito obitelji u Europi. Jer obitelj je izložena mnogim pritiscima, a kad se razori obitelj, razara se društvo, narod, razaraju se zajednice, države i tako redom. Naime, tamo gdje su razorene obitelji, tamo je najlakše, kako sam već rekao u crkvi, manipulirati s ljudima, osobito s mladima. Jednako je važno i zajedništvo, povezanost. Biti jedni drugima blizu, osobito onima koji su nam blizi po vjeri i rodu, pomoći jedni drugima, to je ono što svima pomaže. Dok pomažemo jedni drugima, pomažemo i sebi. Pomažem li danas prijatelju, prijateljici, mogu se i ja sutra nadati pomoći nadem li se u potrebi ili nevolji.

S. B.: S obzirom na višestoljetnu zajedničku povijest Hrvata i Mađara, kako se doživljavaju te veze iz prošlosti, odnosno na koji način danas surađuju crkve u Hrvatskoj i Mađarskoj? Evo, rekao bih, jedan od primjera povezanosti upravo je i Kalača. Što znači Kalača za Vas danas, boraveći u posjetu Mađarskoj?

– Kako već rekoh preuzvišenom Nadbiskupu, rado sam se odazvao njegovu pozivu,

jer Kalača je grad koji nas povezuje. On govori o zajedničkoj povijesti, osobito o crkvenoj povijesti, a crkvena povijest govori i o nacionalnoj povijesti, o narodnoj povijesti. Rekao bih da se danas i Crkva katolička u Hrvatskoj i Crkva katolička u Mađarskoj susreću i promatraju sa simpatijama. S radošću napominjem da je upravo ove godine, 31. svibnja, u Zagrebu na blagdan Majke Božje od Kamenitih vrata, slavio misu i predvodio procesiju mađarski primas, kardinal Péter Erdő, moj prijatelj, s kojim zajedno sudjelujem u raznim europskim vijećima. Kad god se nademo zajedno, na neki način jedni druge promatramo sa simpatijom, ali i sa spremnošću da pomognemo u ovoj našoj Europi. Promotrimo li povijesni razvoj, znamo da je bilo različitih trenutaka, ali kada se sve to zajedno sumira, želimo naglasiti da imamo puno zajedničkih elemenata, puno zajedničkih točaka. Jedna od važnih zajedničkih točaka zemljopisna je blizina, jer susjedne smo države. Među zajedničkim točkama koje nas povezuju dakako je i katolička vjera koja je posebno značajna i u Hrvatskoj i u Mađarskoj.

S. B.: Naši preci Hrvati, Bunjevci i Šokci, a mogli bismo nabrojiti i druge hrvatske etničke skupine u Mađarskoj, došli su na ove prostore prije 300 i više godina. Očuvali su svoj jezik, očuvali su svoju vjeru. Čuli smo u Vašoj propovijedi obraćanje vjernicima u katedrali, no što biste poručili našim čitateljima i slušateljima?

– U prvom redu želim sve pozdraviti, želim poručiti kako je važno da budemo oni koji ćemo jedni druge prepoznati, i biti spremni jedni drugima pomoći. Ako želimo biti prepoznatljivi sutra, danas trebamo čuvati svoj identitet. Upravo na temeljima svog vlastitog identiteta trebamo surađivati i dijalogizirati s drugima. Stoga čuvajmo sve ono po čemu smo prepoznatljivi i kao katolici i kao Hrvati, kako bismo mogli posvjedočiti svoje bogatstvo u susretu i suradnji s drugima.

Hvala Vam na razgovoru.

– Molim. Puno sve pozdravljam starim kršćanskim pozdravom: Hvaljen Isus i Marija.

O dostojanstvu bunjevačkoga govora – jedan pristup

Već se dulje vrijeme kod bunjevačkih Hrvata nanovo otvaraju rasprave u statusu i funkcijama njihova govora – novoškotskavske ikavice – u različitim segmentima javnosti.

Često izložene brojnim zlouporabama – a one vrhunce u naporima prisutnih u Srbiji za pravljenjem nekakvoga bunjevačkog jezika koji bi onda vjerojatno trebao zauzeti mjesto hrvatskoga standarda – u ovim diskursima postoji i podosta lutanja. Stoga se postavlja pitanje – jesu li Bunjevci uistinu posljednji koji ne razumiju sljedeći nalog suvremenosti: govor se rabi privatno i u književnosti/ umjetnosti, a standard svugdje drugdje!

Kada je riječ o stvaralaštvu na bunjevačkoj ikavici, u vojvođanskom dijelu Bačke smo svjedoci naglog rasta stvaralaštva na ikavici. Često s prepuno slaboumnih sadržaja, ovi uraci dodatno siluju ljepotu ovoga govora, te tako sliče na ruženje jezika i svijeta. Ono dolazi najčešće od strane Bunjevaca-nehrvata i snažno se podupire od strane nekih srbijanskih krugova.

Na tragu prosvjeda protiv toga, počeh i sam pisati prozne crtice na govornom jeziku bunjevačkih Hrvata, uz namjeru da što više zadržim autentičnost jezika i neposrednu navezanost na njihove sudbine! Pisati na ikavici, dakle, posve drugačije od onoga što postoji. To se, pak, moglo učiniti, izuzmemo li poeziju, samo putem monologa i dijaloga, jer je nemoguće pripovijedati, s pozicija imperativa suvremene književnosti, do kraja i u cijelosti na ikavici. Na taj sam način, poštujući načela struke i suvremenosti, htio ovaj govor staviti u funkciju njegova dostojanstvenijega prisustva u javnosti.

Napori su na koncu završili djelom naslova Prid svitom i podnaslova Saga o svitu koji nestaje, koje sadrži deset monologa – u pet su likovi žene, a u pet muškarci – u kojima se donose isječci sudbina običnih ljudi čiji su životi visoko zatumljeni, ljudi iz puka za koje se malo tko ikada interesirao i o kojima dosada gotovo nitko nije pisao, a završava dijalogom u kojem se „omekšava oštra crta tragičnosti monoloških likova i u kojemu se njihovi životi dokončavaju, a međusobno snaženje Lozike i Tome u pomirenosti sa životom, ljudima i Bogom natapa sjetom cijelu zbirku” (S. Ilić). Djelo će se najesen pojaviti kao samizdat autora na Čikeriji.

Tomislav Žigmanov

Monolog iz pera Tomislava Žigmanova

Škapulir nade u virne Mande

Amen!

Etogac! Fala Bogu, i danas sam mogla izmolit kronicu. Sad mi je još poljubit križ i škapulir Gospe Fatimske. Zakačen je na vrv križa, pa visi kraj njeg. Drag mi je. Gospin je. Njoj se od rana utičem. Za svašta. Neudana teta Matilka navikla me da se u nju ne samo u nevoljama uzdam. Razgaljena žena. Bila je trećoredica kod fratara i svake godine početkom veljače odlazila je s našeg salaša kod brata u varoš na devet dana. Uvik baš na devet! Dugo mi nije bilo jasno zašto na devet. Kad sam bila malo veća, kaz'la mi: *Devet dana je i Marija s apostolima ustrajno molila posli Isusovog uzašašća...* Molila se krunica u Staroj crkvi, a posli je držana pridika. Znalo je doć fratara čak iz 'Rvacke i Bosne za pridiku. Uvik su niki bili jači na ričima od ovi naši, držala je teta, no to baš nije divanila svakom. U to vrime sam bila mala i baćo me nije pušto da idem s njom, no znala mi je danima posli o svemu pripovidat. Imala je dobru pamtu i po' dikoje je s molenja znala od riči do riči prinet. Slušala sam je ko nikad i nikog posli, pa ko da sam i ja bila tamo...

A ovaj Gospin škapulir mi je dala kuma Jaga kad sam još bila mala. Kaz'la je da je to zbog nade. Nju triba uza se uzdržavat. Nisam baš oma najbolje razumila, al' posli sam svatila. Kuma se dobro udala. Redovna čeljad odreda. I bogati bili. Išla je s crkvom još 1963. na odočašće čak u Portugal. Brat je, moj baćo, odvratio. Te zdravo je daleko, te 'di će u tim godinama, te nisu to mali novci, te... A ona, ajak! Proдалa njezinog bika, pa na plebaniju zabiljužit se kod gospodina. Mogla je. Dica su već bila velika. Mijo mora bit da je bio blizu petnajst, posli se oženio u Malu Bosnu, bio bogat i on, a derana što je imo – ko što je njegov Stipan bio kad je bio mali, taki' nisam puno vidila u životu... Tri dana su išli tamo, tri dana natrag. Usput su svašta vidili – i lipi crkava, ali i onog dalje od crkava, o čemu kuma nije tila divanit. Još uvik se sićam imena cura koje su Gospu u Fatimi vidile. A ko se ne bi sićo kad su nam se tako zvale i komšince – Luca i Jacinta. I one su ovce čuvalе tu na dolu, al' se njima Gospa nije ukazala. Ta 'di će Gospa baš kod nas i na dō! I ona mi se napripovidala šta je tamo čula i vidila. Stalno je ponavljala da je ta Gospa bila u zdravo bilom ruvetu i poručivala svitu da se stalno moli krunica.

U to vrime sam nikako i ja počela s moljenjem. Obično svečeri, kad se na salašu sve poradi. Teta Matilka pridvodi, a ja za njom odgovaram. Isprva sam se potajno

služila s maminom kronicom, lagano sam zavaćala zrcnad da se ne bi još štogod pokvarilo, dok mi ujna Klara nije donela jednu iz Svete Zemlje. Još i sad sam s njom svake večeri. *Uz nju viru ćeš saćuvat uvik,* kaz'la mi je kad je davala. Zrcnad su joj od ružinog drveta, a konac je malo deblji i masan, što valjda ne da da se olako istroši. Kupila je, tako mi je kaz'la, ispid crkve 'di je bio kadgod Isusov grob. S tog je mista uzela i par kamenčića. Čuvala i' je dugo u vitrini, iza cakala, od kredenca da se zdravo ne upraše, i na vidnom mistu. S njima su je i saranili. U ovu našu crnu zemlju te su svete kamenove metnili! Tako je tila. A zavitovala se ić tamo još dok je divojkom bila. Zavit se tico rađanja – obećala se da će čak do Svete Zemlje otić ako rodi više od petoro zdrave dice i da s njom bude sve u redu. I dalo joj se. Obadvoje, fala Bogu.

Počela sam sama molit posli dvadesete, prid jednom starom Gospinom prilikom, koju je pokojni dida dono iz Juda. Posvećena je, kaže. Necigurna, kad štogod zafali, a ja

Trenutak za pjesmu

Mišo Jelić

U čast ikavici

Kao blagi litnji povitarac,
Kao trišnja rumena i zrila,
Kao bistri potočić planinac –
Takva naša ikavica mila.

Ponosi se ikavicom, brate!
Nek ti bude najdraža na svitu.
Ona skuplja mnoge nam Hrvate
U prilipu i šarenu kitu.

Njom govore Šokci i Bunjevci,
Njom se zbori po bačvanskoj ravni,
Njom se mole dični Hercegovci,
Njom pisali naši pisci slavni.

Ikavica zvoni Dalamacijom,
Ona krase Krbavu i Liku,
Njom se piva cilom Slavonijom.
Ona ti je u majčinom mluku!

Čuvaj, rode, ikavicu svoju,
Njom se družu i u gore doba.
Ustriba li, brani je u boju!
Nek ti bude pratilja do groba!

1937-e

Budanovićeveu *Slavu Božju* u ruke, pa nađem šta treba. U Judu je isto veliko Gospino svetište, vodili su ga naši fratri doskora. Danas je to misto u Madžarskoj. Jedno vrijeme, tako sam čula od pokojnog župnika, Gospin kip iz Juda moro je bit, ne znam sad tačno zbog čega, smišten u Osik, pa se i tamo počela štovat. Eto, i od nas je štogod poteklo u 'Rvacku, no oni su na to zaboravili. Dida je išo njoj u Jud više puta o Velikoj Gospi, posli obavljenog risa, žega je znala bit velika, a jedared je čak oči i piš'ce.

Tri dana tamo, tri natrag, pa ti vidi! Nije u tom bio jedini ode u kraju. Tilo se tako. Moglo se. Ljudi su bili nikako izdržljiviji. I paštrili su se više za tako štogod uradit. Nisu bili mekano zakuvani ko ovi danas.

Virovo je da se baš po zagovoru Gospe Judske vratio sritno iz Galicije, 'di je ratovo za austrijskog cara. Živ i zdrav, posli tri godine. Nije bilo taki tušta. Tumačio je to Gospinom zaštitom, kojoj se utico na fronti cilo vrijeme. *Ufat se u zaštitu zdravo i njoj tri-ba*, ponavlja je više puta posli. Njezina prilika stala je zato u proćelju, u čistoj sobi. Posli je meni pripala.

A teta Veca, koja je očla u bile časne, dala mi je mali kipić Gospe iz Marije Bistrice. Bože m' prosti, mislila sam kad sam ga dobila, 'di ću s njim kad je Gospa crna, al', reko, Gospa je i od časne je, pa... Posli sam vidila da je ugasne boje Gospa i kod nas u kapelici crkve, tu 'di su fratri. Po salašima se divanilo da je dospila kod fratara baš odaleg priko s Pavlovca, 'di je, dok nisu došli Turci, postojala crkva koju su vodili niki pavlini.

E sad, je l' to istina, ne znam, al' znam da je osim Gospe i mali Isus na toj svetoy slici skroz garav, ko gavran je crn Bože m' prosti, ko i na tetinom kipiću. Teta je duvnom postala na Korčuli, bila je posli još na par mista u 'Rvackoj, pa je često znala otić i do Marije Bistrice. Divanila je da se tamo najbolje ispovidala. I to na Malu Gospu. Zašto? Ne znam. Nisam je nikad pitala. Ružila me što nisam nikad stigla tamo...

'Di sam čak tamo mogla, kad ni do Aljmaša nisam došla. Nije mi se dalo. Išli su ovi sa salaša iz šora vozom, penjali se na Skenderovu pa gvozdenim putom klac-klac do Bogojeva, onda priko Dunava do Erduta, pa piš'ce tudak digod do Aljmaša. Nikad mi nije doteklo za digod tako daleko otić. El' vrijeme, el' zdravlja, el' novaca...

Štogod je uvik usfalilo. Šta da kažem, od Bunarića nisam dalje očla. Didovinu su nam komunisti oduzeli, pa je bačo krećo sticat ispočetka. Onda sam ko najmlada čekala da se starija braća i sestre udome, a bilo i' je, fala Bogu, jedanajstoro živi' i zdravi', i ja zadnja s kraćom nogom rođena. Posli se bačo razbolio, nana umrla, a ja ostala sama na salašu ode na Hrvatskom Majuru.

Crkva daleko, župnik ritko svraćo na ovu stranu, drugi se svit s ovi' salaša polagano

razbižo, pa nisam vremenom ni imala s kim. A danas više ne možem. Ostala sam, tako ispadne, svidočiti još malo, koliko Bog da, da je virni' i ode bilo...

Posli komšince Janje, nikad se ko ni ja ni ona nije udala, koja je lane očla za varoš, dali su je njezini od sramote u uboški dom, ostala sam sama ode.

A dobra je Janja bila, znam je odmalena. Pridobra, sirota... Tako proć.

Salašarska soba je moje svetište: didina

Čavolj – Budimpešta

Orden viteškoga križa dr. Miši Mandiću

Predsjednik Republike Mađarske László Sólyom odlikovao je umirovljenoga čavoljskog učitelja dr. Mišu Mandića Ordenom viteškoga križa Republike Mađarske. Povodom blagdana Svetog Stjepana kralja, visoko državno priznanje za mnogostrani, višedesetljetni rad na polju narodnosnog obrazovanja, kulture i očuvanja tradicije, te za životni put, u okviru državne svečanosti 20. kolovoza u Mađarskom parlamentu, umirovljenomu čavoljskom učitelju, povjesničaru mjesta i ravnatelju mjesnoga zavičajnog muzeja, te nekadašnjemu glavnom tajniku DSJS-a, uručila je predsjednica Mađarskog parlamenta. Katalin Szili zahvalila je dr. Miši Mandiću na njegovu višedesetljetnom radu prigodnim riječima na hrvatskom jeziku, čestitavši mu skorašnji 80. rođendan.

„Za mene je posebno velika radost što sam dobio priznanje za životni put. To nije priznanje samo mojega rada, nego i za sve one koji rade u društvenom radu, koji su pomagali i moj rad. Hvala svima koji su me podržavali tijekom mojega životnog puta” – reče nam u povodu visokoga državnog

prilika, tetin kipić, ujnina krunica i kumin škapulir. Prilikom i kipić sam metnila na jednu okedlu, u tacu, na koju sam metnila jednu lipu porubljenju svilenu ugasnu maramu, a to sve u ćošu. Krunicu o klin zajedno sa svetnjaćom držim obišenu.

Molim se za potrebe, utičem se zagovoru i uzdam u Gospinu zaštitu. Ne samo za se. Ne samo za jedno. I ni za čim ne žalim.

Uzdana. Ufana. Virna. Nadom zakovana, sad idem leć.

priznanja čika Mišo, koji je ovih dana proslavio svoj 80. rođendan.

Uime našega lista i naših čitatelja ovim putem čestitamo dr. Miši Mandiću na visokome državnom odlikovanju, te mu želimo sretan 80. rođendan, puno zdravlja i radosti u životu.

S. B.

Snimka: Šandor Pančić

Bogatstvo....

UČENICI ČAVOLJSKE „JUŽNOSLAVENSKÉ“/BUNJEVAČKE ŠKOLE,
21. STUĐENOGA 1947. GODINE S UČITELJICOM DANICOM DACIN.

I ljetos piše do Celja

Od Kisega već od sto ljudi krenulo na shodišće Gradišćanskih Hrvatov

Što pisati o jednom shodišću i putu kojega je čovik jur lani pohodio, za kojega kako-tako i zna, na što se mora pripraviti, kakove poteškoće ga čekaju, ali ka cesta (ni najmanje ravna) od Kisega do Celja, nijedno ljeto nije ista. Pravo ima on ki kaže, gdo jednoč kuša kako sve to izgleda, isprobuje sam sebe na celjanskom shodišću, ako mu zdravlje dopušća, svako ljeto će se vratiti. Ta odanost je neka „zaraza“, neka dobronamjerna „droga“ u jačanju vlašće vjere, tolerancije, a i samosvisti. Gradišćanski Hrvati iz Ugarske, Austrije i Slovačke ljeto na ljeto se daju na put u augustušu k Celjanskoj Mariji. Je, gdo jako pozitivno ocjenjuje odlučnost hodočasnikov da su spremni krez četire dane napraviti put od 160 kilometarova, a je gdo predlaže da se veljek dajemo pokazati doktoru, neće li kakovu falingu najti u našem mozgu. Sve u svemu, na državnom svetku kralja Sv. Štefana, 20. augustuša, srijedu, u zori se je već od sto hodočasnikov skupaspravilo na bivšem graničnom prijelazu u Kisegu. Većinom su to bili Gradišćanski Hrvati iz Petrovoga Sela, Čeprega, Hrvatskoga Židana, Kisega, Narde, Prisike, Unde, Sambotela, Budimpešte ter brojni pišači od većinskoga naroda još i iz Segedina ter Dabasa. Jur lani sam jalna bila onim ki su se kuševali, objamili se sa starimi poznaniki, s tovaruši sudbine na nekoliko ur od prođućih ljet, ali ljetos sam i ja jur pripala toj grupi. Veselili smo se jedno drugomu i zaželjili pred odlaskom dobro vrime, čim manje žuljev ter mehurov, a i srični dolazak u Celje. Već prvi dan, za naše veliko presenećenje, istina u ubrzanom tempu, ali nevjerojatno je skupa išla kolonija, iako smo se bojali najpr kako će moći najjednoč hoditi toliko ljudi. Šandor Petković je ljetos dobio u osobi dr. Šandora Horvata iz Narde pomoćnika s kim su najpr peljaji molitve u čislu, a teta Anuška (Milišić-Horvat) pak je nas riktala u razne marijanske jačke. Tako je i vrime hudje letilo. Nažalost, pri lugu kade nas je lani dočekao hižni par Ipković s pravom gošćinom, gospodin Štefan Dumović (ki je jur 23 put peljao svoje vjer-

Veliki izazov zadnjega dana

Svi „kiseški“ hodočasniki u cilju

nike u Celje) rekao je da su tetac umrli. U tišini smo nastavili put i s pogledi pitali oblake, će li nas preteći godina i vihor. Srića je nas skroz sprohodila, i skoro je nek pred ciljem prvoga dana najprdošao plašč suprot godine. Slabokrvno je curila, ali pri štalici stare tete i nje sina dobro je bilo zastati, a pod starimi gredicami malo se ispočivati. Čudami smo mislili, nije od toga lipše, barem toga dana. Fara, na izgled medenoga kolača u Krumbachu, jur nije bila daleko iako je i dalje curilo. U šesti Štefan Dumović je služio mašu u susjednoj crkvi i najavio da je nastao manji problem s autobusom koji nosi za sve nas pakete i stvari. Med nami su bili hodočasniki, privatniki, ter veljek dvama su ponudili vlašće buse da prez problemov nastavimo put. Slikli su se bakanči, a vjerujte mi, mnogim

nisu ti bili najlipši momenti. Nuagi su potribovali jur prvi dan „šivanje“ mehurov. Noge bolu, ali jedno tuširanje stvara čudo. Svagdir smo bili mi, svagdir su bile pometane vriče za spalo u svi prostorija farofa, u pivnici, komori, ali na kraju svi smo našli mjesto za noćno počivanje. Drugi dan je bio jedan od najtežih na toj turi, poteškoća se je shranjala uprav u prominjivosti terena. Duševnu podršku nam je dao i petrovski farnik Tamás Várhelyi, ki je jedan dan kasnije začeo diliti s nami napore i brige, a i muke ter nevolje ovoga puta. Lugi, polja, brigi, brižuljki, razgovori i molitva. A i smih ter smisao za humor nisu falili nigdar kad je npr. Roska Harangozo zastala pred velikom jamom punom vode i zaviknula „ovo je wellnes za divlje svinje“. U Ramswirtu (pri pogibelnom

Petrovišćane je ljetos na putu peljao dušobrižnik Štefan Dumović, a i seoski farnik Tamás Várhelyi

penjanju na brig) pred našimi očima je topla juha letila, kot najveća motivacija, ku smo naručili pak i lipo pojeli u restoranu. Ne vjerujem da takov dugi varoš još jedan postoji kot Gloggnitz, a i čudno bi bilo kad ne bi se morali došetati do samoga konca toga naselja, kade je i crikva, a polag nje u velikoj dvorani i naše noćevanje. Večernju mašu jur dva gospodini celebriraju, kot i drugi dan jutarnju. Nijedno ujutro ne projde prez skupne dvojezične molitve i jačke. Treći dan nas je obdarovao zvanarednimi lipotami prirode u Paklenoj dolini i hladnom vodom potoka za ofrišćanje. Selo Nasswald dane dugo je skrivena želja, bar moja, ono je karakteristično mjesto u podnožju Alpe, a u mjesnom pansionu, prvi put na tom shodišću smo mogli i pošteno večerati. Stisnuti u ognjogasnom domu proveli smo treću noć da bi posljednji dan u peti ujutro krenuli na zadnji dio puta. Kad prik luga projdemo, ide brig za plakanje i onda kih 20 kilometarova pišačenje na asfaltu, ali svi mi znamo, to je jur u finišu pred ciljem. Polag puta djelači zagledaju hrvatsku zastavu i našu povorku ter salutiraju, drugi mašu iz aute, a motorbiciklisti u ljutoj brzini skoro da nas ne odnesu sa sobom. Ta dan suho i mokro šetujemo do ulaska Celja kade nam se priključuju i vjerniki iz Koljnofa, oko četrdesetimi. I ljetos je naša grupa najbrojnija. Undanci, Nardanci, Petroviščani se razdvajaju iz povorke za fotografiranje pred tablom Mariazell. Odnud samo skok do celjanske crikve, jačku pretišću zvonu ki su nas pozdravili, kot i aplauzi pri štiga katedrale. Dolazak na ovo najveće i najpoznatije svetišće Austrije je svaki put neopisivo doživljaj. Pred oltarom Celjanske Marije ni svećane riči superiora Karla Schauera ne zaustavljaju suze. Kot da bi se najjednoč iskinulo i zdignulo zdihavanje olakšanja iz ljudskih tijel u luft. Ovde ne paču već riči, važno je jedino to da ti srce tukeće i da nanovič osvojiš tu čut ka te od pete do glave suprot boli, truda još vik drži u žitku, kad i sam Bog tako hoće. Za to i za još puno česa (na to sve mora sam čovik dravdojti) je vridno jur sad se pripravljati u misli. A kljetu se nanovič otpraviti u Celje, zaman se kaže „ovo mi je bilo zadnje“.

-Timea Horvat-

Dojmi sa shodišća, sabrani prema Celju

Judita Popović: „Kad sam imala trideset ljet, to mi gor nije došlo napamet da idem piše va Celje, čim si starija, to ti dojde. U duši moraš biti zrela za to.“

Rodjena Prisičanka, jur ljeta dugo živi u Čepregu, i ljetos četvrti put se je javila na shodišće Gradiščanskih Hrvatova, na ko ju je sprohodila i kćerka Julijana ter cijeli prijateljski krug iz nje varoša. Treći dan, u selu Nasswaldu mi je povidala o svoji dojmi: – Jako mi se srce veseli da morem biti ovde, aš ovo mi va duši tako veliku moć da da to je dosta do drugoga ljeta. Ja sam sad i s kćerkom ovde, ka se isto tako jako veseli da more biti s nami. Ovako se moremo na ovom putu od svega pominati, za to morebit doma i nimamo lazno, aš moramo va djelo, va školu, pak doma ja mislim ljutije ide naš život nek ovde. Isto tako se veselim i tomu da su i moji prijatelji ovde, iako oni nisu Hrvati. Jedan naš tovaruš je lani imao pedeset ljet, ter sam mu rekla, ako imaš ča zahvaliti va ovom žitku ča si dovleg dostao od Boga, od Marije, sad bi to mogao zahvaliti. Došao je lani i jako mi je bio zahvalan, kot i Bogu i Mariji, a sad je grot došao sa ženom skupa nanovič. Meni ne pači da nas je prik sto na ovom putu, kad mislim da to nas još bolje čvrsti ako smo većimi. Moraš već paziti, već gledati na druge, a to doma va ovom ljutom svitu gor ne čutiš. Onde ne pazimo jedno na drugoga, a ovde to moraš. Ako negdo pred tobom ide, ako gdo prosi barkakovu pomoć od tebe, ako gdo vode prosi od tebe, to je sve dobro za dušu. I to nas čvrsti da moremo na svojem materinskom jeziku mašu poslušati, moremo jačiti, moliti po hrvatski, a i misliti si. Doma si ne misliš po hrvatsku, posebno ne u jednoj ugarskoj sredini. Kad sam imala trideset ljet, to mi gor nije došlo napamet da idem piše va Celje, čim si starija, to ti dojde. U duši moraš biti zrela za to. To je teško reći ča čovik čuti va sebi kad zajdemo u naš cilj, onda nek to nosiš va sebi da zahvališ ali ča Boga prosiš ali Mariju, ali ako si zagrišila, da te grihe maru dolivržeš da se od te tuge, brige oslobodiš.

Dr. Šandor Horvat: „Cilj je viker isti: Celje, Marija i kroz Marije dojt do Boga, i najt si pri Bogu utočišće, ili pomoć ili zbog zahvalnosti dojt k njemu!“

Nardanac, novinar, etnograf i donedavni direktor Željeznožupanijskih muzejov po drugi put se je ganuo piše u Celje. No, on nije bio samo obični hodočasnik, nek je sa stručnimi očima „ispirativao“ vjernike skroz na putu. Za „stijenom plakanja“ na dužičkoj loznoj stazi imali smo dovoljno

vrimena za razgo-vor dokle su nas iz odzad „batrile“ marijanske jačke. – Naš skupni gospodin, je i nardanski i petrovski gospodin Tamás Várhelyi, on se je ljetos odlučio da ide s ovom grupom, tako da se je keralo i nam Nardancem s njim pojti. Nek trimi smo ovdekar, a četvrta se je zgubila nazadnje, bila je manja falinga doma. Nije to bilo tako ljetos da sam mogao trenirati kad skroz smo se riktali da ćemo na kraju tajedna pojti u Hrvatsku jačiti s jačkarnim zborom, tako da zadnje dva tajedne sam imao za to. Samo neke dane, kad sam mogao pojti okol' sela našega, do Dozmata, do Gornjega Četara, do Čembe da sam meru još nek skupaspravio. Nije potribno usporediti negdašnja i sadašnja hodočašća kad ja mislim da nije bilo razlike nigdar ne, pak i neće biti, aš cilj je viker isti: Celje, Marija i kroz Marije dojt do Boga, i najt si pri Bogu utočišće, ili pomoć ili zbog zahvalnosti dojt k njemu. Mislim da je to ta isti cilj koga ljudi imaju skroz od početka, i mislim da će to biti tako isto i nadalje. Čovik ide na shodišće i tako kot stručnjak, zaistinu, ali probujem biti maru nek jednostavni hodočasnik ki ide piše, ki šetuje u Veliko Celje. Čovik sad nek sabira u sebe sve one doživljaje, sve ono što je vidio, sve ono što je čutio skroz na putu, i bol u nogi, i jako dobar luft ovdekar. Iako nismo se znali svi od stare dobe, morebit da smo se s nekimi nek sad našli, jedan cilj imamo pak tako nas to skupaspravi. Ovako smo jedno malo društvo postali, i to je to iz česa se onda čovik more još puno-puno dani, tajednov, misecov ishasnovati, pomoć najti, sve do dojdućega ljeta. Slično je svako shodišće, ali isto nije nigdar ne, ar kot ni vrime nije isto, ni putniki nisu isti s kimi čovik ide, tako nije isto niti ono što čovika u duši gane. To je viker različito, ali ja mislim da je to sve privatno za svakoga. Ako bude moguće, onda se ufam da će se i drugo ljetu moći ganuti.

Sve što je potrebno za život

*Najspretnija družina
na burzovnoj igri*

Danas nije lako snalaziti se u svakodnevnom životu, potrebno je informirati se, pratiti razne mogućnosti, npr. da pronađemo radno mjesto, da od raznih ponuda uspijemo izabrati za sebe najpovoljnije, da uspješno gospodarimo svojim proračunom. Kako bi to djeca postupno shvatila, nastavnici serdahelske osnovne škole prije nekoliko godina započeli su organizirati tabor o življenju, preko čega raznim programima i zanimanjima pokušavaju dati stanovite upute o pronalaženju samoga sebe u svijetu.

Od 18. do 22. kolovoza u „Taboru življenja” sudjelovalo je 32 djece od petog do osmog razreda, te se oblikovale družine s pomoću ravnateljica Marije Tišler, učiteljice Jelice Adam, Žužane Tišler, Gabrijele Huler, Agate Pintarić, Erike Medeši i voditeljice tabora Monike Balažin. Svaka je družina trebala izraditi svoju zastavu, bedž, kao znak za raspoznavanje i izmisliti pjesmicu kojom u svakoj prilici može okupiti skupinu.

Prvog je dana trebalo izraditi i smještaj, postavljeni su šatori na dvorištu škole, nekima je i to bila složena zadaća jer to još nikada nisu činili. Spavati u šatoru bila je prava pustolovina, doduše spavanja je bilo malo jer je svatko bio znatizeljan što se događa u drugom šatoru.

Igra burze priređuje se svake godine, djeca to vrlo vole. To je igra preko koje se djeca upoznaju s načinom gospodarenja novcem, kako ih treba uložiti, kada je vrijedno kupiti dionice. Brokeri pojedinih družina obavještavali su o burzi i tako se kupovale dionice. U borbi za dionice trebalo je izvršiti neke zadatke, trčkarati od učionice do učionice, pratiti vijesti kao na pravoj burzi.

Od pet družina najspretnija je bila ona učenica osmog razreda, one su brzo iskusile

kako treba kupovati dionice radi velikog dobita, profita. Njihova je nagrada bila pomaganje u pečenju palačinki, no veći dio ipak su preuzele učiteljice.

Drugi dan bio je posvećen učenju scenske igre i ručnom radu. Tu je prikazano kakve se korisne stvari mogu izraditi vlastitim rukama, bez odlazanja u dućan. Od suhoga cvijeća mogu se izraditi lijepi aranžmani kojima se mogu ukrasiti domovi.

Nije izostavljen ni dan o zdravoj prehrani. Patronažna sestra Biserka Nemet pripremila je zanimljive zadatke i priredila kviz. Bilo je pitanja o sastojcima hrane, potrebnim vitaminima, štetnim učincima cigarete, alkohola i droge, o pravilnoj njezi tijela. Sudionike tabora čekale su križaljke, rebusi, toto, situacijske igre. Gđa Nemet pripremila je zdravu i ukusnu hranu s mnogo povrća, što su djeca rado kušala. Ispostavilo se da djeca dosta znaju o zdravom načinu života, no mnogi od njih ne pripaze na zdravu hranu, ili se ne kreću dovoljno. Svi sudionici kviza nagrađeni su poklonima za osobnu higijenu i prospektima. U taboru nije bilo problema s razgibanjem, u školu je 133 stigla sumo-igra, svatko je iskušao kako je biti lutka na sumo-terenu. U večernjim satima uz logorsku vatru prikazani su programi koje su djeca pripremila. Bilo je pjesme, plesa, šaljivih igrokaza i nakraju svi su nagrađeni lepinjama i pečenom slaninom. Posljednji je dan posvećen upoznavanju mjesta svoje županije. Sudionici tabora posjetili su naselja Rezi, Zalaszántó, Balatonfüred i Badacsony.

Tabor je ostvaren donacijom vijećnice mjesne samouprave Agate Pinterić, kojoj i ovom prigodom zahvaljuju djeca i organizatori.

ÁSOTTHALOM – Dugogodišnji granični prijelaz između Srbije i Mađarske kod naselja Bački Vinogradi i Ásotthalom (stari hrvatsko ime mu je Zlatara), koji je samo privremeno i jednokratno otvoren u određenim prigodama kako bi se stanovnicima ovih sela omogućilo da prijeđu s jedne strane na drugu, mogao bi postati i stalni međudržavni prijelazni punkt. Prema sporazumu potpisanom između Srbije i Mađarske, novi prijelaz mogao bi biti pušten u funkciju krajem godine, a nalazio bi se između Bačkih Vinograda i Ásotthaloma. Među tim naseljima postoje bliske veze budući da se ona praktično naslanjaju jedno na drugo: kraj Bačkih Vinograda je istovremeno i početak Ásotthaloma, a između njih desetljećima stoji nepremostiva državna granica. Uspostavljanje stalnoga graničnog prijelaza potaknula je Mjesna zajednica Bački Vinogradi, a poduprli su je stanovnici Ásotthaloma, jer će im ovakvo rješenje znatno olakšati međusobne posjete. Dosada su tim prigodama morali jedni drugima odlaziti zaobilazno, preko Horgoša.

REŠETARI – XI. rešetarački susret pjesnika zbit će se u Rešetarima 26–28. rujna. Na Pjesničkoj večeri nastupit će 12 članova KLD „Rešetari”, po dva pjesnika iz Osijeka, Slavnskoga Broda, Valpova, Donjeg Miholjca, Našica, Nove Gradiške, Splitske, Varaždina, profesionalni pjesnici iz Hrvatske i hrvatski pjesnici iz dijaspore (Mađarske, Austrije, Njemačke, Slovenije, Srbije, BiH, Italije, Crne Gore, Slovačke, Švedske, SAD, Kanade). U petak bit će Otvorenje likovne izložbe XI. Međunarodne likovne kolonije „Petrović – Rešetari 2008”, a subotnja događanja obilježit će: susret pjesnika s učenicima osnovnih škola iz zapadnoga dijela Brodsko-posavske županije, prijam u Poglavarstvu općine Rešetari, predstavljanje XI. Zbornika pjesama, predstavljanje odabranih radova iz dosadašnjih susreta, XI. Rešetarački susret pjesnika, druženje sudionika Rešetaračkog susreta pjesnika. Za nedjelju je predviđeno: okupljanje sudionika Rešetaračkog susreta pjesnika te zajednički objed.

ZAGREB – Kako najavljuju izvođači radova mosta „Nikola Zrinski” na Muri, predaja objekta bit će održana sredinom listopada. Cestovni granični most na rijeci Muri između Letinje i Goričana povezuje dionicu autoceste pod brojem M7 i autocestu A4 na hrvatskoj strani, a grade ga zajednički prema sklopljenom ugovoru Mađarske i Hrvatske u jednakim iznosima, po 50%.

Beta

Bilo nam je „lipo“ u Zadru

Nas sedamnaestero i tri pedagoga 9. kolovoza ujutro u sedam sati otputovalo je na sedmodnevno ljetovanje u Zadar. Put do mora trajao je oko šest sati, jer je na autocesti pred tunelom Sv. Rok bila nekoliko kilometara duga kolona.

Da vam opišem malo put do Zadra.

U autobusu je bilo malo tužno i veselo, ali i uzbuđeno. Neki su zaspali, neki glazbu slušali, a neki promatrali krajolik.

Hrvatska je lijepa zemlja, ali more je nešto posebno krasno. U Zadru nas je dočekala gđa Smiljana Zrilić, profesorica Zadarskoga sveučilišta, koja nas je uputila u zadarski studentski dom, gdje smo dobili smještaj. Iako smo bili pomalo iscrpljeni, nakon što smo stvari ispakirali i ručali, jurili smo na plažu. Iako more nisam vidio prvi put, koža mi se naježila od veselja i ljepote mora.

Prvi dan smo se kupali do večere. Nakon što smo završili s večerom, otišli smo u šetnju

Suradnja pomurskih škola

Izlet zajedništva

Dio izletnika podno ozaljskoga staroga grada

Izlet zajedništva moto je pod kojim su u srijedu, 27. kolovoza, a trinaestu godinu zaredom, zaposlenici kotoripske i keresturske osnovne škole organizirali zajednički izlet.

Dosada su sedam puta bili domaćini Kotoripčani, a šest puta njihovi kolege iz Mađarske. Ovogodišnje krajnje odredište za četrdesetak izletnika im je bilo područje

gradom. Zadar je prelijep grad, poznat je po crkvama, uskim ulicama, tržnicama gdje se većinom prodaju ribe i drugi morski plodovi.

Ali što zanima 14-godišnjaka? More, plaža, glazba i cure u bikiniju.

U četvrtak poslije doručka plovili smo brodom na Kornate. Mnogo smo krstarili, ali nama je bilo zabavno, imali smo što vidjeti.

Kad smo stigli do otočja, odmah sam se sjetio vatrogasaca koji su ondje lani izgubili život.

Bilo nam je jako lijepo, uzbudljivo i veselo. Zabavljali smo se, pjevali, svaku večer se po gradu šetali i nešto novo upoznali, vidjeli, jeli sladoled, katkad zalutali. Nešto najljepše su mi bile morske orgulje, fantastično je to slušati. To je samo u Zadru tako divno.

Da ne zaboravim zalazak sunca, što pruža poseban osjećaj i nezaboravan užitak. To mora svaki čovjek vidjeti, tu ljepotu doživjeti! Nažalost, sedam dana brzo je prošlo. Osobito ja i moj prijatelj, cimer Kristijan smo se lijepo zabavljali, ali mogao bih reći i za ostale da im je bilo lijepo. Zadnjeg jutra, prije nego što smo krenuli kući, naša učiteljica nas je probudila. Otišli smo na doručak i čekali polazak. Neki su bili veseli, neki tužni, eto, takav je život.

Puno hvala našim nastavnicima, ravnateljici serdahelske škole, a najviše zahvaljujem svojoj razrednici na mogućnosti da sve to lijepo doživim s njima.

Nikola Takač, 8. razred OS „Katarina Zrinski“ Serdahel

Izradila: Dijana Kovač iz Fičehaza

Hrvatski ekološki i čitalački tabor nešto skromnije

Hrvatska manjinska samouprava u Serdahelu, u suradnji s mjesnim ribičkim društvom, i ove je godine priredila tabor za ljubitelje prirode i hrvatskoga jezika. Obje organizacije smatraju važnim buđenje i jačanje hrvatske samobitnosti kod djece, upoznavanje tradicija i prirodnog okoliša.

Ove je godine tabor održan u nešto skromnijim prilikama, naime svake godine financirao se iz preko natječaja dobivene potpore, no ove je godine dobiveno manje potpore. Tijekom tabora održane su raznolike aktivnosti. Svakog je dana provedeno mnogo vremena u prirodi, na obližnjoj šljunčari. Dječacima je bio omogućen ribolov, a djevojčice su sakupljale kamenčice, ljekovito bilje, cvijeće kako bi kasnije od toga izradile ukrase. No da bi se vježbao i hrvatski jezik, bio je zadan zadatak da se na internetu potraže hrvatska imena biljaka. Ubrzo je pronađena ambrozija, koja mnogima uzrokuje vrlo loše simptome alergije.

Osim ribolova organizirana su i športska natjecanja, nogomet, stolni nogomet, florbol. Donacijom poduzeća „Szerdahely-tó“ dječaci su iskušali sreću i na ribnjaku, djevojke su im pripomogle pri izradi mamaca. Na radionici spretnih ruku s pomoću učiteljice Agate Pintarić izrađene su igračke od ping-pong loptica, slikanje na staklo i pon-pon figurice.

Cijeli dan proveden je u letinjским bazenima.

Beta

BILDEIN–PETROVO SELO–PORNOVA –

Lani u decembru u neki naši seli je bila preskrajna radost kad su se srušile šengenske granice, puti su slobodni i otprti nastali, a susjedi su skupnom feštom pozdravili povijesni trenutak. U najveć slučajima su gradišćanska sela i prlje bila u dobri odnosi s nimškimi seli u Austriji, a pravoda znamo i takove susjede med kimi kontakti još i dan-danas su na najnižem stupnju, med njimi se črni ledena komunikacija. Petrovo Selo je u tom pogledu vik bilo srićno, i na dobrom glasu, kad pri nas nigdar i nije bilo nikakvih preprekov u slobodnom kretanju. Otkidob su hatari otprti, naše selo je od Pornove, prik Bildeina, samo na sedam km (to je prlje bilo u krugu i 20 km). Zadnje julijske nedilje tako je „središće“, bolje rećeno stanovnici Bildeina, na ćelu s liktarom Walterom Temmelom, deseti put nariktali seosko otpodne, ali ovput su nagovorili i susjede u Ugarskoj da aktivno sudjeluju u toj priredbi. Dan se je začeo s dvojezićnom mašom u Bildeinu, a otpodne na dvoru petroviskoga kulturnoga doma, istovrimeno pak polag Vinskoga muzeja u Bildeinu, parti susjedov je doćekao sve one ki su već lazno imali za druženje, za pogledanje sajma iz domaćih produktov, kulinarijov. Gosti iz Eberave, Bildeina, Pinkovca pri nas su mogli kušati gulaš kot i riblju juhu, u nukanju aktivistov Zaklade za Petrovo Selo, a i žedni su dobili „vraćtvo“, ćrljeno ili pak bijelo, iz hordova Imrija Jurašića, Petra i Marice Temmela, Rudolfa Geošića, a svoje žgano je donesao i Rezső Geošić. Izložena su bila drivena djela Ferenca Hogye ki je uz to i ovput predstavio svoju kuharsku umjetnost, a petroviske žene su vabile slatkimi falati; kuglofi, grofljini i šudljicami k stolu goste. Med seli se je toga otpodneva parputi obrnuo autobus, traktori su se vozili gori-doli, kot i konjska kola pak i biciklisti su se považali. Sve skupa kih dvisto ljudi se je zabavljalo na mužiku tamburaškoga sastava Koprive i u Bildeinu, a velik krug zainteresiranih se je htio voziti na ćunju ki na Pinki. Prvo skupno otpodne susjedov u Pinćenoj dolini, zahvaljući prvenstveno oduševljenim Petrovišćanom i pravim domaćinom u Bildeinu, svakako je zblížavalo ljude ki su desetljeća dugo živili jedan polig drugoga, vekšinom prez toga da bi se bili poznali, pominali, sprijateljili. Ovakove priredbe i prilike pak potvrđuju da za to ipak postoji želja i volja, a nastavak još kvizno slijedi!

-Tiho-

Petriba se ponovno družila s Ivanovcem

Petriba, kao najmanje hrvatsko naselje u Pomurju, prvi put se spominje 1321. g. pod imenom Vente. Svoje podrijetlo i postojanje svake godine proslavi u okviru Dana naselja. Ove su godine proslavu priredile mjesna samouprava na ćelu s Jožom Kranicem i hrvatska manjinska samouprava s njezinim predsjednikom Čabom Prosenjakom. Na priredbi su sudjelovali predstavnici i žitelji prijateljskog naselja Ivanovca.

Kuhari iz
Petribe

Petriba je do kraja 18. stoljeća bilo gotovo potpuno hrvatsko naselje, no danas već samo stariji mještani govore kajkavskim narječjem. Nagla asimilacija započela je pošto je 1975. g. zatvorena osnovna škola u kojoj se predavao hrvatski jezik. Nažalost, zbog opadanja nataliteta, potkraj ove školske godine zatvoren je i dječji vrtić. Premda je samouprava sklopila ugovor s okružnim dječjim vrtićem u Mlinarcima, gdje se podučava hrvatski jezik, roditelji su svoju djecu ipak upisali u bećehelsku ustanovu, gdje nema hrvatskih zanimanja. Stoga hrvatska manjinska samouprava ima vrlo važnu ulogu u očuvanju hrvatske nacionalne svijesti, jezika i kulture.

Petriba je mjesto gdje ima vrlo mnogo zelenih površina pogodnih za priredbe, športske aktivnosti. Svake se godine priređuje športski dan na kojem se natjeću sva hrvatska naselja, često je domaćin Hrvatskoga pomurskog nogometnog kupa. Selo dobro surađuje s Ivanovcem. KUD Katruže svake godine gostuje na Danu naselja, a jednako tako petripski zbor gostuje na ivanovećkim priredbama.

Nije to drukćije bilo ni ove godine na Danu naselja potkraj srpnja kada je uz natjecanje u kuhanju i športska nadmetanja ivanovećki Mješoviti zbor KUD-a Katruže obradovao mještane hrvatskim pjesmama.

Stjepan Mesarić, predsjednik spomenutoga KUD-a, u kratkim crtama govorio je o društvu, zahvalio na pozivu i izrazio želju za daljnjom suradnjom s naseljem Petribom. U

Ivanovcu je tradicija očuvanja folkloru i narodne baštine vrlo duga i bogata. Još pedesetih godina prošlog stoljeća počelo se s okupljanjem ćlanova i polako se 1997. godine oblikovao današnji KUD Katruže. Redovito nastupaju na smotrama, susretima, priredbama diljem Hrvatske, a često i u Mađarskoj. S ponosom njeguju i djeluju u duhu tradicije mećimurskoga kraja i ćuvaju kulturnu baštinu baka i djedova kroz folklornu sekciju. Imaju tamburaški sastav, žensku vokalnu skupinu i dramsku društinu te podmladak tamburaša i folklorša. Bogatu folklornu baštinu naselja Ivanovca prikazali su njihovi plesaći Petribljanima, koji su od radosti zamalo stali meću njih i zaplesali.

Nisu manji pljesak dobili ni pjevaći domaćega mješovitog zbora, koji su snažnim ćistim glasom otpjevali neke pomurske pjesme. Potom su se priključili «Sumartonski lepi dećki» s tamburaškom glazbom i napjevima s Jadrana.

Nakon kulturnog programa slijedila je dodjela nagrada za izvrsne kuhare. U kuhanju su se natjecale družine hrvatskih manjinskih samouprava i mjesnih samouprava u Pomurju. Od govedega gulaša, ribljeg paprikaša, gulaša od bunceka i od mnogih ukusnih jela prvu nagradu osvojila je sumartonska družina s grahovim gulašem, a posebnu nagradu dobila je petripska družina.

Kako to već biva na danima naselja, na kraju dana priredena je zabava na otvorenome.

Beta

Velika maša u Kartežu s petroviskimi i nardanskimi hodočasnikima

Novi križ su blagoslovili petroviski farniki Ivan Šneler i Tamás Várhelyi

Vjernici iz Petrovoga Sela i Narde ki su piše išli u Kartež

Unebožeće Blažene Dvice Marije, drugačije rečeno 15. augustuš su mogli desetljeća dugo Petroviščani, Nardanci, Šičani, Pinkovčani skupa proslaviti na hodočasnom mjestu, u austrijskom Kartežu (Gaas).

Tako je to bilo i ljetos na tom kiritofu, skoro susjednoga naselja Petrovoga Sela. Pokidob je od lani mogući prijelaz i prik zelene granice, toga petka je kih petnaest ljudi iz Petrovoga Sela ter Narde piše hodočastilo do karteške crikve da bi zašlo tamo na hrvatsku mašu. Autom, biciklom su još većimi došli na crikveni obred kojega je služio Ivan Šneler, petroviski farnik u mirovini, ki je naglasio u svojoj prodiki da Blažena Divica Marija je svitleći znak ufanja i batrenja, i zahvalnim srcem moramo činiti pokoru i još već se obrnuti Bogu ter vjerovati Evandjelju.

Mašu su vokalno oblikovali jačkari iz Pinkovca, ki sprohadjajući 80-ljetnu tradiciju, u zori su se ganuli pišice u velikom broju da budu nazoči pri karteškoj bučuri. Emil Bošić je sa ženom došao u Petrovo Selo na motoru, a odanle piše na spominak, što su varkoč išli iz Narde hodočasnik piše.

– *Prosim Mariju neka mi zdravlje da, moć i pomoć, a tako i cijeloy familiji. Zato nas nije već kad pri nas ov dan nije svetak, ljudi moraju na djelo pojtj. Većputi smo bili s Petroviščani, to mi se vidi, i gospodinu Šneleru zahvalimo za tu lipu prodiku. U oktobru kani-mo u Rim pojtj, a u Juru svako ljetu idemo, u Vašvar manje. Kad su hatar zaprli, onda su se naši ljudi obrnuli Vašvarskoj Mariji, umjesto Karteža –* povidao mi je nardanski hodočasnik.

Toga dana je bilo maše i na nimškom ter ugarskom jeziku, a potom su se Petroviščani otpravili u vinograd Imrija Škrapića. Tamo je posvećen križ pred klitom, a ovo blagosavljanje kršćanskoga simbola, djelo drivorezbara Gabora Wagnera i tišlera Petra Temmela, su čudami došli pogledati iz našega sela, kot

i iz Budimpešte, a nazoči su bili i Petroviščani iz Amerike.

Kasno do noći su se glušale petroviske jačke u toj Gorici, ku su poslije Prvoga svitskoga boja s hatari, tako turobno i nesrično zgubili vlasnici. Da su se Nanica i Imre Škrapić odlučili za to da na njevom

gruntu posjetitelje, goste pozdravlja driveni križ, pokaže i odanost vjeri ter vjernosti Petroviščanov. Ove dane još vik idu znatiželjniki i poštovatelji pišice pogledati, zastati, pomoliti se i začuditi se k „petroviskomu križu” u Gorici.

-Tiho-

Paula Kurcz-Janny: „Vašvarska Marija je kći karteške Blažene Dvice Marije”

Koliko je važna karteška bučura, kiritof Petroviščanom, to je pokazao i velik broj naših ljudi ki su 15. augustuša, petak, hodočastili do karteške crikve, a potom su bili pozvani k Škrapićevim na blagosavljanje križa. Med njimi je bila i Paula Kurcz-Janny ka je ovako povidala o ovoj lipoj vjerskoj tradiciji:

Paula Kurcz-Janny s nukićem Markom u petroviskoj Gorici

– *Dvanaest ljet sam imala kad je front zašao do nas, u Kartež smo išli rijetkokrat, ali smo išli. Kad su došli avoši u selo, onda su nam to prekratili. Naša pivnica je u Gorici pogorila pod frontom, još i hordove smo si od susjedov prosili da moremo vino nutrametati, ali i nadalje smo djelali u Gorici. Za kartešku bučuru su nam stariji ljudi povidali da u Vašvaru ni prava Marija, to je kći karteške Blažene Dvice Marije. Kad su jur hatar zdignuli, naši ljudi su bili srditi zašto mi moramo tako daleko ići do Vašvara kad je Kartež toliko blizu. Sad su jur i hatar otprli, još ne idu pišice simo Petroviščani, nek sjedu bolje u mašin. Mladi ne kanu ta trud zeti da pišice dojdu.*

Kako su teta Paula dalje rekli, na svetak Škrapićevim u Goricu, za mašom je došla sa sinom ki joj je iz Amerike doma s familijom, a nje kći pak dvi nukice su ujutro došle piše u Kartež.

– *Jako lipo je bilo ovo svečevanje kad su nam prikdali novi križ naši gosponi, čuda ljudi se spravilo. Mi smo i lani ovde bili, ali u ovakovom broju ne. Nek leknula sam se kad sam se iz auta vansela koliko ljudstvo je ovde. I šogor mi je doma iz Amerike, on se jako veseli ovomu danu, kad on je uprav ov dan, 15. augustuša, uskočio iz doma. On si vik obdržj ov jubilej, i lani je uprav na ovo vrime doma bio, i sad je nas on pozvao simo. Ufama se da ćemo svetiti pak i jubilirati!*

-Tiho-

Poziv hrvatskim izdavačima iz iseljništva *Interliber 2008*

Hrvatska matica iseljenika poziva sve nakladnike, knjižare i pojedince da sudjeluju na Izložbi nakladničke djelatnosti iz hrvatskog iseljništva, što će se održati od 12. do 16. studenoga 2008. u sklopu prestižne međunarodne izložbe knjiga u Hrvatskoj pod nazivom Interliber, koji 31. put priređuje Zagrebački velesajam. Prijave knjiga – autora iz redova hrvatskog iseljništva – očekujemo do 10. rujna 2008. Potvrde vaših prijava za Izložbu s popisom knjiga dostavite na e-mail adresu vesna@matiss.hr.

Za Izložbu se mogu prijaviti nakladnici i pojedinci iz svih područja ljudske djelatnosti od književnosti do različitih znanstvenih djelatnosti, te izdavači udžbenika namijenjenih hrvatskim školama u iseljništvu, i to na jezicima danih zemalja u kojima žive Hrvati i građani hrvatskog podrijetla diljem svijeta.

EKO-ETNO HRVATSKA 2008 – Na Zagrebačkom velesajmu i ove se godine održava specijalizirana izložba Eko-etno, koju u sklopu Jesenskoga zagrebačkog velesajma organizira ZV i Hrvatski farmer, a pod pokroviteljstvom Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka te Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva. Ove godine na posebnoj izložbenim prostorom predstaviti će se, po drugi put, hrvatsko iseljništvo. Pozivamo sve zainteresirane Hrvate koji žive izvan domovine da se prijave za sudjelovanje na izložbi Eko-etno Hrvatska. U izložbenom paviljonu HMI mogu se predstaviti vina, gastrosektor, suveniri, turističke agenciji, dakle sve što u turističkom području rade Hrvati izvan domovine. Tijekom održavanja Eko-etna predviđena je promidžba projekta, okrugli stol gospodarstvenika iz domovine i iseljništva, večer hrvatskih iseljenika i niz drugih događanja vezanih za predstavljanje Hrvata izvan domovine.

Kontakt-osobe: Snježana Radoš, suradnica na projektu, e-mail: matica@matiss.hr; Željka Lešić, suradnica na projektu, e-mail: zlesic@matiss.hr; Ivana Rora, voditelj projekta, e-mail: ivana@matiss.hr.

Hrvatska večer u Daranju

U Daranju je 2. kolovoza u sklopu seoskih svečanosti i proslave Dana sela priređena i Hrvatska večer u organizaciji tamošnje hrvatske samouprave na čelu s Ladislavom Vertkovcijem, saznaje Hrvatski glasnik od donaćelnika sela Daranja Gábora Somogyia koji nam je posredstvom Joze Solge, predsjednika Hrvatske samouprave Šomodske županije, poslao i niz fotografija. U sklopu tog dana selo su posjetili mnogi uzvanici, među njima i ministar samouprava u Vladi Republike Mađarske István Gyenesei koji je pregovario s načelnikom sela Lászlom Villányiem te pozdravio okupljene mještane prigodnim govorom. Daranjskim događanjima u ime Hrvatske državne samouprave nazočio

je i predsjednik Skupštine Mišo Hepp koji je srdačno primljen i u hrvatskom šatoru. U kulturnom programu nastupio je na otvorenoj pozornici i KUD Drava koji okuplja naše ljude iz šomodskih podravskih naselja: Lukovišća, Potonje, Brlobaša i Novoga Sela. Kuhao se perkelt, pekle se lepinje, a priređena je i izložba hrvatskih tkanina i predmeta materijalne kulture koja je svojom ljepotom pobudila veliko zanimanje. Ništa manje zanimljivo nije bilo ni natjecanje hrvatskih proizvođača rakije. Kušala se bolja od bolje „kapljice života“ i teško je bilo reći koja je zapravo najbolja.

Branka Pavić Blažetin